

# ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1947

Vyhlášené: 08.12.1947

Časová verzia predpisu účinná od: 08.12.1947

**Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.**

**196/1947 Sb.**

**Úmluva,**

**již se zřizuje Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a osvětu.**

Jménem republiky Československé! Dne 16. listopadu 1945 byla v Londýně sjednána tato úmluva: (Překlad.) Úmluva, již se zřizuje Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a osvětu. Vlády členských států této úmluvy jménem svých národů prohlašují, že, poněvadž války se rodí v mysli lidí, je třeba v mysli lidí vybudovati obranu míru; poněvadž vzájemné nepochopení národů bylo vždy v dějinách původem podezřívání a nedůvěry mezi národy, čímž se jejich nedorozumění příliš často zvrhla ve válku; poněvadž velká a hrozná válka, jež se právě skončila, stala se možnou jen popřením demokratického ideálu důstojnosti, rovnosti a úcty k lidské bytosti a vůlí nahraditi jej dogmatem o nerovnosti ras a lidí, využívající neznalosti a předsudků; poněvadž lidská důstojnost vyžaduje, aby se šířily kultura a vzdělání ke spravedlnosti, svobodě a míru a poněvadž tato věc je posvátnou povinností, jež všechny národy musí plniti v duchu vzájemné pomoci; poněvadž mír, založený toliko na hospodářských a politických dohodách vlád, nemohl by získati jednomyslný, trvalý a upřímný souhlas národů a poněvadž tento mír musí býti založen na duševní a mravní solidaritě lidstva, z těchto důvodů signatární státy této úmluvy, jsouce rozhodnuty zabezpečiti všem úplný a stejný přístup ke vzdělání, svobodné sledování objektivní pravdy a svobodnou výměnu myšlenek a poznatků, usnesly se na rozvíjení a rozhojnění styků mezi svými národy, aby se mohly vzájemně lépe poznati a aby mohly nabýti přesnějšího a správnějšího poznání života každého z nich. K tomu cíli zakládají tímto Organizaci Spojených národů pro výchovu, vědu a osvětu, aby spoluprací národů celého světa postupně dosáhly na poli výchovy, vědy a osvěty cílů mezinárodního míru a společného blahobytu lidstva, pro něž byla Organizace Spojených národů ustavena, a jež její charta vyhlašuje.

## Čl.I

Účel a činnost.

1. Snahou Organizace je přispěti k zachování míru a bezpečnosti utužením spolupráce mezi národy pomocí výchovy, vědy a osvěty, aby byla zajištěna všeobecná úcta ke spravedlnosti, zákonu, lidským právům a základním svobodám pro všechny, bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství, jež charta Spojených národů přiznává všem národům.
2. Za tím účelem Organizace:
  - a) podporuje poznávání a vzájemné pochopení národů, propůjčujíc svou pomoc prostředkům sloužícím informování širokých vrstev; doporučuje k tomu cíli takové mezinárodní dohody, jež považuje za užitečné k usnadnění volného oběhu myšlenek, slovem i obrazem;
  - b) dává mohutný impuls lidovýchově a šíření osvěty; spoluprací s členskými státy, které si toho přejí, k rozvoji jejich výchovné činnosti; zaváděním spolupráce mezi národy, směřující k postupnému

uskutečňování ideálu stejné příležitosti ke vzdělání pro všechny, bez rozdílu rasy, pohlaví, a jakéhokoliv rozlišování hospodářského nebo sociálního; navrhováním výchovných metod, hodících se k tomu, aby děti celého světa byly připraveny na zodpovědnost svobodného člověka;

c) napomáhá udržování pokroku a rozšiřování vědění: péčí o zachování a ochranu světového duchovního majetku, pozůstávajícího z knih, uměleckých děl a jiných památek významu historického nebo vědeckého, a tím, že bude doporučovati účastněným národům, aby sjednávaly k tomu cíli mezinárodní úmluvy; podporováním spolupráce mezi národy ve všech odvětvích duševní činnosti, mezinárodní vzájemné výměny osob, činných na poli výchovy, vědy a osvěty, jakož i výměny publikací, uměleckých děl, laboratorních zařízení a veškerého informačního materiálu; zaváděním vhodných metod mezinárodní spolupráce, aby všem národům byl usnadněn přístup k tomu, co každý z nich vydává tiskem.

3. Aby členským státům této Organizace zajistila nezávislost, integritu a plodnou rozmanitost jejich kultury a výchovného systému, Organizace se vzdává práva zasahovati do jakékoliv věci spadající podstatně do jejich vnitřní pravomoci.

## Čl.II.

Členové.

1. Členské státy Organizace Spojených národů mají právo býti členy Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a osvětu.
2. S výhradou ustanovení dohody, jež bude sjednána mezi touto Organizací a Organizací Spojených národů, schválené podle článku X této úmluvy, mohou státy, jež nejsou členy Organizace Spojených národů, býti přijaty za členy Organizace na doporučení výkonného výboru, odhlasuje-li to valné shromáždění dvoutřetinovou většinou.
3. Členské státy Organizace, které budou zbaveny práv a výsad členů Organizace Spojených národů, budou na její žádost zbaveny práv a výsad spojených s členstvím v této organizaci.
4. Členské státy Organizace přestávají býti jejími členy ipso facto, jsou-li vyloučeny z Organizace Spojených národů.

## Čl.III.

Orgány.

Organizace se skládá z valného shromáždění, výkonného výboru a sekretariátu.

## Čl.IV.

Valné shromáždění.

A. Složení.

1. Valné shromáždění je složeno ze zástupců členských států Organizace. Vláda každého členského státu jmenuje nejvýše pět zástupců, vybraných po slyšení Národní komise, je-li nějaká, nebo institucí a sborů výchovných, vědeckých a osvětových.
- B. Činnost.
2. Valné Shromáždění určuje směr a hlavní rysy Organizace.

Rozhoduje o programu vytýčeném výkonným výborem.

3. Valné shromáždění, je-li toho třeba, svolává mezinárodní konference o výchově, vědách, humanitních studiích a rozšiřování vědění.
4. Usnáší-li se valné shromáždění na přijetí návrhů, které mají být předloženy členským státům, musí rozlišovati mezi doporučeními členským státům a mezinárodními úmluvami, jež členské státy mají ratifikovati. V prvním případě stačí prostá většina; v případě druhém se vyžaduje dvoutřetinová většina. Každý z členských států předloží příslušným národním činitelům doporučení nebo úmluvy nejpozději do jednoho roku po skončení zasedání valného shromáždění, na němž byly přijaty.
5. Valné shromáždění dává Organizaci Spojených národů rady o výchovné, vědecké a kulturní stránce otázek, zajímajících Spojené národy, podle ustanovení a způsobem, jež dříve schválili příslušní činitelé obou Organizací.
6. Valné shromáždění dostává a zkoumá zprávy, které mu členské státy periodicky předkládají podle článku VIII.
7. Valné shromáždění volí členy výkonného výboru; jmenuje generálního ředitele podle návrhu výkonného výboru.

#### C. Hlasování.

8. Každému členskému státu přísluší jeden hlas na valném shromáždění. Usnesení jsou přijímána prostou většinou hlasů, mimo případy, kdy ustanovení této úmluvy žádají dvoutřetinovou většinu. Většinou nutno rozuměti většinu přítomných a hlasujících členů.

#### D. Jednací řád.

9. Valné shromáždění se schází každým rokem k řádnému zasedání; na svolání výkonného výboru může se sejíti k zasedání mimořádnému. Na každém zasedání určí valné shromáždění místo příští schůze; toto místo se každým rokem mění.
10. Valné shromáždění volí na každém zasedání předsedu a předsednictvo a stanoví si jednací řád.
11. Valné shromáždění zřizuje speciální a technické komise a jiné pomocné orgány, jichž může být třeba k provádění jejich úkolů.
12. Budou učiněna opatření, aby veřejnost se mohla účastniti jednání, s výhradou ustanovení jednacího řádu.

#### E. Pozorovatelé.

13. Na doporučení výkonného výboru a s výhradou ustanovení jednacího řádu může valné shromáždění pozvati usnesením, přijatým dvoutřetinovou většinou, zástupce mezinárodních organizací, jmenovitě těch, o nichž je zmínka v článku XI, odstavci 4, jako pozorovatele na určitá zasedání valného shromáždění nebo komisí.

### Čl.v.

Výkonný výbor.

A. Složení.

1. Výkonný výbor se skládá z 18 členů volených valným shromážděním z delegátů, jmenovaných členskými státy, jakož i z předsedy valného shromáždění, který zasedá jako takový s hlasem poradním.
2. Při volbě členů výkonného výboru valné shromáždění se vynasnaží dosaditi do něho odborníky v umění, literatuře, vědách a propagaci myšlení, mající zkušenosti a odborné znalosti potřebné k plnění správních a výkonných funkcí výboru. Vezme rovněž ohled na různost kultur a spravedlivé zeměpisné rozdělení. Ve výkonném výboru nebude moci nikdy býti současně více než jeden příslušník téhož členského státu, nečítajíc v to předsedu valného shromáždění.
3. Zvolení členové výboru podrží své funkce po dobu tří let; mohou býti bezprostředně znovuzvoleni na následující období, ale nemohou zasedati déle než po dobu dvou po sobě jdoucích období. Při prvních volbách zvolí se osmnáct členů, z nichž třetina odstoupí po uplynutí prvního roku trvání mandátu a třetina po uplynutí druhého roku, při čemž pořad jejich odstoupení jest určen hned po volbě losováním. Později volí se šest členů ročně.
4. V případě úmrtí nebo odstoupení některého z členů, určí výkonný výbor z delegátů dotyčného členského státu zástupce, který bude zasedati do nejbližšího zasedání valného shromáždění, které zvolí řádného člena pro zbývající část mandátního období.  
B. Funkce.
5. Výkonný výbor, jednáje z moci valného shromáždění, jest mu zodpovědný za splnění programu přijatého shromážděním. Sestavuje denní pořad zasedání shromáždění a jeho pracovní program.
6. Výkonný výbor doporučuje valnému shromáždění přijímání nových členů do Organise.
7. S výhradou rozhodnutí valného shromáždění stanoví si výkonný výbor svůj jednací řád. Volí si předsednictvo ze svých členů.
8. Výkonný výbor koná řádné schůze nejméně dvakrát ročně; může se sejíti ke schůzi mimořádné, je-li k ní svolán předsedou z jeho vlastního popudu nebo na žádost šesti členů výboru.
9. Předseda výkonného výboru předkládá valnému shromáždění, s připomínkami nebo bez nich, výroční zprávu generálního ředitele o činnosti Organise, která předtím byla předložena výboru.
10. Výkonný výbor činí veškerá vhodná opatření pro porady se zástupci mezinárodních organizací nebo kvalifikovanými osobami, které se zabývají otázkami, spadajícími do jeho kompetence.

11. Členové výkonného výboru vykonávají moc, kterou jim propůjčilo valné shromáždění, jménem celého valného shromáždění a nikoliv jako zástupci svých příslušných vlád.

#### Čl. VI.

Sekretariát.

1. Sekretariát se skládá z generálního ředitele a potřebného personálu.
2. Generálního ředitele navrhuje výkonný výbor a jmenuje valné shromáždění na dobu šesti let za podmínek, jež budou valným shromážděním schváleny. Může být znovu jmenován. Generální ředitel jest nejvyšším funkcionářem Organismace.
3. Generální ředitel nebo zástupce, kterého za sebe ustanovil, účastní se bez hlasovacího práva všech schůzí valného shromáždění, výkonného výboru a komisí Organismace. Formuluje návrhy o opatřeních, jež má valné shromáždění a výbor provést.
4. Generální ředitel jmenuje zaměstnance sekretariátu dle ustanovení personálního statutu, jež bude třeba předložit k schválení valnému shromáždění. Zaměstnanci budou přijímáni na pokud možno nejširším zeměpisném podkladě tak, aby při tom byla zajištěna nejvyšší míra bezúhonnosti, zdatnosti a technických znalostí.
5. Odpovědnost generálního ředitele a personálu je výlučně mezinárodního rázu. Při výkonu svých povinností nebudou ani vyžadovati ani přijímati pokyny od žádné vlády a od žádného úřadu stojícího mimo Organismaci. Vystříhají se každého jednání, jež by mohlo kompromitovati jejich postavení, které zaujímají jako mezinárodní úředníci. Všechny členské státy Organismace se zavazují, že budou uznávati mezinárodní ráz funkce generálního ředitele a zaměstnanců a že nebudou na ně vykonávati vliv při plnění jejich úkolů.
6. Žádné z ustanovení tohoto článku nemůže brániti Organismaci v tom, aby sjednávala v rámci organismace Spojených národů zvláštní dohody pro zřizování společných úřadů a o vzájemné výměně zaměstnanců.

#### Čl. VII.

Národní komise pro spolupráci.

1. Každý členský stát učiní opatření odpovídající jeho poměrům, aby k pracím Organismace byly přibrány nejdůležitější jeho skupiny, zabývající se věcmi výchovy, vědeckého bádání a osvěty, pokud možno tím způsobem, že zřídí Národní komisi, v níž budou zastoupeny vláda a tyto skupiny.
2. V zemích, kde jsou zřízeny, zastávají Národní komise nebo národní organismace pro spolupráci funkci poradní své Národní delegace na valném shromáždění a u své vlády ve všech věcech, týkajících se Organismace. Mají úlohu spojovacích orgánů pro veškeré otázky zajímající Organismaci.
3. Na žádost členského státu může Organismace delegovati dočasně nebo trvale k Národní komisi tohoto státu člena svého sekretariátu, aby jí byl nápomocen při její práci.

### Čl.VIII.

Podávání zpráv členskými státy.

Každý členský stát zasílá Organizaci ve formě, kterou určí valné shromáždění, periodickou zprávu o zákonech, předpisech a statistikách, týkajících se jeho institucí a činnosti na poli výchovy, vědy a osvěty, jakož i o tom, co bylo podniknuto ve věci doporučení a úmluv, o nichž se zmiňuje článek IV, odstavec 4.

### Čl.IX.

Rozpočet.

1. Rozpočet jest spravován Organizací.
2. Valné shromáždění definitivně schvaluje rozpočet a stanoví finanční podíl jednotlivých členských států s výhradou opatření, o nichž bude učiněna dohoda s Organizací Spojených národů podle článku X této úmluvy.
3. Generální ředitel může se souhlasem výkonného výboru přijímat dary, odkazy a subvence přímo od vlád, veřejných nebo soukromých institucí, sdružení nebo jednotlivců.

### Čl.X.

Styk s Organizací Spojených národů.

Organisace bude připojena, jakmile to bude možné, k Organizaci Spojených národů. Bude jedním z jejích zvláštních orgánů, zmíněných v článku 57 charty Spojených národů. Toto připojení se provede dohodou s Organizací Spojených národů podle ustanovení článku 63 charty. Tato dohoda se předloží valnému shromáždění této Organizace ke schválení. Bude museti umožňovati skutečnou spolupráci mezi oběma organizacemi pro společný cíl. Současně potvrdí autonomii Organizace v oboru její zvláštní působnosti vymezené v této úmluvě. Tato dohoda bude jmenovitě obsahovat ustanovení o schvalování rozpočtu a financování Organizace valným shromážděním Spojených národů.

### Čl.XI.

#### **Styk s jinými organizacemi**

a odbornými mezinárodními institucemi.

1. Organizace může spolupracovati s jinými organizacemi a odbornými mezivládními institucemi, jejichž úkoly a činnost jsou v souladu s jejími vlastními cíli. Za tím účelem může generální ředitel z moci výkonného výboru navázati účinné styky s těmito organizacemi a institucemi a zřídití smíšené komise, jež by se ukázaly nutnými k sjednání účinné spolupráce. Veškeré dohody sjednané s těmito organizacemi nebo odbornými institucemi budou podléhati schválení výkonného výboru.
2. Kdykoliv valné shromáždění Organizace a příslušní činitelé kterékoliv jiné organizace nebo mezivládní odborné instituce, mající obdobnou činnost a obor působnosti, uznají za žádoucí postoupiti Organizaci prostředky a funkce výše zmíněné organizace nebo instituce, může generální ředitel, s výhradou schválení valného shromáždění, sjednati potřebné dohody, jež by vyhovovaly oběma stranám.
3. Organizace může učiniti ve společné dohodě s jinými

mezivládními organisacemi vhodná opatření k tomu, aby byla zastoupena na jejich schůzích.

4. Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a osvětu může činiti veškerá vhodná opatření pro vzájemnou poradů a spolupráci se soukromými mezinárodními organisacemi, které se zabývají otázkami spadajícími do její působnosti. Může je požádati o provedení jistých vymezených úkolů, spadajících do jejich působnosti. Tato spolupráce může též zahrnovati účast zástupců zmíněných organisací na pracích poradních výborů zřízených valným shromážděním.

#### **Čl.XII.**

Právní statut Organizace.

Ustanovení článku 104 a 105 charty Spojených národů, týkající se právního statutu Spojených národů, jejich výsad a svobod, platí též pro tuto Organizaci.

#### **Čl.XIII.**

Dodatky.

1. Návrhy dodatků k této úmluvě nabudou platnosti po schválení valným shromážděním dvoutřetinovou většinou hlasů; avšak dodatky, jež zavádějí podstatné změny v cílech Organizace nebo nové povinnosti pro členské státy, budou muset být ještě dodatečně přijaty dvěma třetinami členských států. Text návrhů na dodatky zašle generální ředitel členským státům nejméně šest měsíců před tím, než se předloží valnému shromáždění k projednání.
2. Valné shromáždění bude oprávněno přijmouti dvoutřetinovou většinou pravidla o způsobu, jakým mají býti ustanovení tohoto článku provedena.

#### **Čl.XIV.**

Výklad.

1. Anglické a francouzské znění této úmluvy má stejnou platnost.
2. Veškeré otázky a veškeré spory týkající se výkladu této úmluvy budou dány k rozhodnutí Mezinárodnímu soudnímu dvoru nebo rozhodčímu soudu, podle toho, jak se na tom usnese valné shromáždění podle svého jednacího řádu.

#### **Čl.XV.**

Nabytí účinnosti.

1. Tato úmluva bude předložena k přijetí. Listiny o přijetí budou uloženy u vlády Spojeného království.
2. Tato úmluva bude uložena v archivu vlády Spojeného království, kde bude volně přístupna k podpisu. Podpisy možno připojiti před nebo po předložení listin o přijetí. Přijetí bude mít platnost jen v případě, že bude předcházeti nebo následovati podpis.
3. Tato úmluva nabude účinnosti, jakmile bude přijata dvaceti z jejích signatářů. Pozdější přijetí nabudou účinnosti ihned.

4. Vláda Spojeného království oznámí všem členům Organisaace Spojených národů převzetí všech listin o přijetí a datum, kdy úmluva vejde v platnost podle předchozího odstavce. Tomu na svědomí podepsaní zplnomocněnci podepsali tuto úmluvu v jazyku anglickém a francouzském, jejíž oba texty mají stejnou platnost. Dáno v Londýně, šestnáctého listopadu 1945, v jediném vyhotovení v jazyce anglickém a francouzském. Opisy řádně ověřené zašle vláda Spojeného království vládám všech členských států Spojených národů.

**Argentinská republika: Austrálie:**

**Conrado Traverso**

**Belgie: Bolivie:**

**A. Buisseret C. Salamanca**

**Brazílie: Běloruská sovětská socialistická republika:**

**Moniz de Aragao**

**Kanada: Chile:**

**Vincent Massey Francisco Walker Linares**

**Čína: Kolumbie:**

**Hu Shih J. J. Arango**

**Costa Rica: Kuba:**

**Luis Marino Perez**

**Československo: Dánsko:**

**Jan Opočenský Alb. Michelsen**

**Dominikánská republika: Ecuador:**

**A. Pastoriza A. Pastoriza**

**Egypt: Salvador:**

**A. Fattah Ah Amr Ethiopie:**

**Francie:**

**Řecko: Guatemala:**

**Th. Aghnides M. Galich**

**Haiti: Honduras:**

**Leon Laleau**

**Indie: Iran:**

**John Sargent A. A. Hekmat**

**Irak: Libanon:**

**Naji Al Asil Camille Chamoun**

**Liberia: Lucembursko:**

**J. W. Pearson A. Als**

**Mexiko: Nizozemsko:**

**J. T. Bodet V. D. Leeuw**

**Nový Zéland: Nicaragua:**

**Ernesto Selva**

**Norsko: Panama:**

**Nils Hjelmtveit E. A. Morales**

**Paraguay: Peru:**

**E. Letts**

**Filipiny: Polsko:**

**Maximo M. Kalaw Bernard Drzewieski**

**Saudská Arabie: Syrie:**

**Hafiz Wahba N. Armanazi**

**Turecko: Ukrajinská sovětská socialistická**

**Yúcel republika:**

**Jihoafrická Unie: Svaz sovětských socialistických**

**G. Heaton Nicholls republik:**

**Spojené království Velké Británie a Severního Irska:**

**Ellen Wilkinson**

**Spojené státy americké: Uruguay:**

**R. E. Maceachen**

**Venezuela: Jugoslavie:**

**A. Rodriguez Azpurua Dr. Ljubo Leontic**

**Prozkoumavše tuto úmluvu schvalujeme a potvrzujeme ji.**

**Tomu na svědomí jsme tento list podepsali a k němu pečet'**

**republiky Československé přitisknouti dali.**

**V Topolčiankách dne 14. září léta tisícího devítistého**

**čtyřicátého šestého.**

**President republiky Československé:**

**Dr. Edvard Beneš v.r.**

**L. S.**

**Ministr zahraničních věcí:**

**Jan Masaryk v.r.**

**Vyhlašuje se s tím, že úmluva nabyla podle svého článku XV,**

**odst. 3, účinnosti dne 4. listopadu 1946 přijetím dvaceti**

**signatářů úmluvy. Ratifikační listina republiky Československé**

**byla uložena v Londýně dne 4. října 1946, kterýmžto dnem nabyla**

**pro ni účinnosti.**

**Do 30. června 1947 nabyla úmluva účinnosti mezi těmito státy:**

**Australií, Belgií, Bolivií, Brazílií, Československem,**

**Čínou, Dánskem, republikou Dominikánskou, Ecuadorem, Egyptem,**

**Filipinami, Francií, Haiti, Indií, Kanadou, Nizozemím, Libanonem,**

**Liberií, Mexikem, Novým Zélandem, Norskem, Peru, Polskem, Řeckem,**

**Saudskou Arabií, Syrií, Tureckem, Velkou Britanií, Spojenými**

**státy americkými, Jihoafrickou Unií a Venezuelou.**

**Dr. Clementis v.r.**

**státní tajemník v ministerstvu zahraničních věcí.**

